

IKÄPAJA -HANKE

Maaliskuu 2021 – Helmikuu 2022

IKÄPAJA -HANKE HANKKEEN LOPPURAPORTTI

RAPORTIN LAATIJA:

MIIA TIILIKAINEN, PROJEKTIPÄÄLLIKKÖ

HANKKEEN HALLINNOIJA:

ESKOLAN KYLÄPALVELU OY

IKÄPAJA -HANKE,

HANKKEEN NUMERO 155856

Sisällys

Hankkeen kuvaus	3
Tavoitteet.....	3
Toimenpiteet.....	4
Kysely	4
Resurssien kartoitus.....	4
Harrastekahvila Motti.....	5
Liikunta.....	6
Kyytiasioista tiedottaminen.....	7
Asuminen	7
Tiedottaminen ja tapahtumat	8
Aikataulu ja resurssit.....	10
Organisaatio ja yhteistyökumppanit	10
Kustannukset ja rahoitus	10
Hankkeen etenemisen tarkkailu	11
Tulokset ja vaikutukset	11
Esitykset jatkotoimenpiteiksi.....	11
Yhteenvedo.....	12
Allekirjoittajat ja päiväys.....	12

Kannessa:

Harrastekahvila Motin avajaiset syyskuussa 2021. Kuva: Miia Tiilikainen

Hankkeen kuvaus

Ikäpaja-hankkeella pyrittiin tavoittamaan Eskolan kylän ikäihmiset sekä mahdolliset muut toimintarajoitteiset ihmiset ja mahdollistamaan heille heidän toiveittensa mukaisia vapaa-ajan aktiviteetteja yhteistyössä kylän eri toimijoiden kesken, yhteisöllisyyttä hyödyntäen ja tavoitellen. Tavoitteena oli ehkäistä yksinäisyyttä ja syrjäytymistä sekä tukea mielekästä elämää kotikylässä vielä vanhemmallakin iällä. Hankkeessa kehitettyjä malleja voidaan toisintaa myös muualla. Yksivuotinen hanke sai rahoituksen työntekijän palkkaukseen 50 % työajalla Rieska-Leaderin kautta EU:n maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta.

Tavoitteet

Hankkeen tavoitteena oli lisätä osallisuuden tunnetta etenkin kylän iäkkäiden ihmisten parissa ja lisätä heidän mahdollisuuksiaan kokea olevansa täysivaltainen ja hyödyllinen osa kyläyhteisöä. Tavoitteena oli ehkäistä yksinäisyyttä ja syrjäytymistä sekä tukea hyvää elämää kotikylässä vielä vanhemmallakin iällä. Lisäksi tahdottiin edesauttaa eri-ikäisten kyläläisten kohtaamia yhteisöllisyyden vahvistamiseksi. Tavoitteena oli, että mahdollisimman moni löytäisi helposti mielekästä tekemistä, joten erilaisia vaihtoehtoja tulisi olla riittävän paljon. Elinikäinen oppiminen oli yksi tavoiteltava asia. Kynnys toimintaan ja ylipäättään yhteisön osana toimimiseen tuli saada mahdollisimman matalaksi ja yhteydenotto helpoksi. Hankkeen tavoitteena oli löytää mahdollisimman moni, joka tähän mennessä oli jäänyt kyläyhteisön toimintojen ulkopuolelle. Hankkeen tavoitteena oli myös löytää parhaat mahdolliset puitteet ikäihmisten harrastuksille ja kohtaamisille. Tilojen tuli olla helposti saavutettavissa ja taata mahdollisuudet monipuoliseen toimintaan.

Kylässä on havaittu tarvetta kehittää asumisratkaisuja kotona asumisen ja palvelukotiasumisen välille, ja hankkeen tavoitteena oli tarkastella tällaisia vaihtoehtoja. Hankkeessa selvitettiin, olisivatko esimerkiksi Skotlannin ja Irlannin yhteisöllisen asumisen esimerkit sovellettavissa paikalliseen kyläympäristöön. Hankkeen tavoitteena oli luoda pysyviä, luontevasti ylläpidettäviä ratkaisuja pitkälle tulevaisuuteen. Jotta hankkeesta saataisiin hyötyä mahdollisimman laajalti, sen kehittämistä ratkaisusta pyrittiin luomaan malleja myös muiden käyttöön. Eskolan kylä on toiminut jo aiemmin kehittäjänä ja esitestaajana kyläpalveluratkaisuissa, ja muut kylät sekä pienet kunnat ympäri Suomen (sekä kansainvälisesti) ovat ottaneet mallia Eskolan esimerkeistä. Tämä oli tavoitteena myös Ikäpaja-hankkeessa.

Toimenpiteet

Kysely

Hankkeella kartoitettiin Eskolan kylän iäkkäiden ihmisten tarvetta ja toiveita virike- ja vapaa-ajantoiminnalle sekä kotona asumisen tukemiselle. Tämä tapahtui kyselyn avulla, joka jaettiin maaliskuussa 2021 koteihin kylätiedotteen mukana sekä kylän seniorikerhossa. Kyselyitä oli tarkoitus täydentää haastatteluilla, mutta korona-aika asetti tälle rajoituksensa. Kyselyissä ja haastatteluissa tiedustellaan laajasti kylän asukkaiden mielipiteitä saatavilla olevista ja puuttuvista kotona asumisen mielekkyyttä tukevista vapaa-ajan toiminnoista ja palveluista. Kyselyyn saatiin 24 vastausta, joista 20 paperiversiona ja neljä netin kautta. Vastaajista kaksi oli eläkeikää lähestyviä, loput eläkeläisiä. Kymmenen vastaajaa mielsi itsensä ikäihmiseksi tai senioriksi. Vastaajista puolet oli yli 80-vuotiaita. Hieman yllättävää oli, että vain kolmannes vastaajista toivoi lisää aktiviteetteja, muut kertoivat, että heillä oli riittävästi mielekästä tekemistä. Suurin osa kertoi viihtyvänsä mieluiten muutaman hengen pienissä ryhmissä. Muutama vastaaja kertoi kokevansa yksinäisyyttä, suurin osa koki olevansa osa kyläyhteisöä. Vastaajista suurin osa oli tyytyväisiä elämäänsä, mutta myös tyytymättömiä oli. Vapaa-ajan aktiviteetteihin osallistumista rajoittivat eniten muut velvollisuudet, mutta myös näiden palveluiden sijainti liian kaukana sekä se, ettei sopivia aktiviteetteja ollut löytynyt. Suurimmalla osalla vastaajista oli digitaitoja, mikä ehkä hieman yllätti. Vain kolme vastaajaa koki, ettei ollut lainkaan kiinnostunut digitaalisista laitteista. Suurin osa oli valmis maksamaan harrastuksestaan joko vähän tai normaalin kurssimaksun verran.

Mielenkiinnon kohteista nousivat ehdottomaksi suosikiksi liikunta ja käden taidot sekä yhdessäolo ja rupattelu. Tämä toimi hankkeen toteutuksen ohjenuorana. Vastaajista 13 oli kiinnostunut yhteisöllisestä asumisesta siinä tapauksessa, että kotona asuminen hankaloituisi, viisi oli kiinnostunut kuulemaan lisää yhteisöllisestä asumisesta. Loput eivät olleet lainkaan kiinnostuneita, eikä yksikään olisi ollut valmis muuttamaan välittömästi tällaiseen asumismuotoon. Toisaalta tietoa yhteisöllisestä asumismuodosta ei jaettu vielä tässä yhteydessä, vaan tarkoitus oli kartoittaa alustavia mielikuvia. Kyselyn tulokset ovat loppuraportin liitteenä. Voidaan olettaa, että vastaajissa korostuivat keskiviikkokerholaiset, jotka ovat jo aktiivisia, seurallisia ja harrastavat paljon. Muutamakin yksinäinen ja harrastuksiinsa tyytymätön näin pienessä otannassa on syytä ottaa huomioon.

Resurssien kartoitus

Kyselyiden perusteella liikunta ja kädentaidot nousivat suurimmaksi mielenkiinnon kohteeksi. Hankkeessa selvitettiin niihin liittyvään toimintaan ja yhteisölliseen osallistumiseen tarvittavat ja saatavilla olevat resurssit. Hankeajalta luetteloitiin paitsi Eskolan kylän harrastetilat, myös niiden käyttöaste. Vaikka tiloja käytetään säännöllisesti esimerkiksi kansalaisopiston kursseihin ja

kokouksiin, vapaata aikaa tilojen käyttöön on vielä runsaasti. Hankkeessa laadittiin päivitettävä harrastekartta, johon voidaan koota eri tilat ja niissä tapahtuva toiminta. Harrastekarttaan on merkitty myös erityisesti ikäihmisille soveltuvat esteettömät harrastukset.

Vapaaehtoistoiminta on erittäin tärkeää toimittaessa kylätasolla. Keskiviikkokerhoa pyörittää vapaaehtoinen kylän asukas. Hän on järjestänyt kerhon ollessa tauolla myös kesäisiä jumppatuokioita. Kylästä löytyy myös henkilö, joka voi tarvittaessa toimia kerhon apuohjaajana ja ohjaajan sijaisena. Käytännössä vapaaehtoisia henkilöitä voidaan pyytää vain konkreettisiin toimiin, joten yleisen vapaaehtoisresurssin määrittäminen on vaikeaa. Helppointa on löytää henkilöitä lyhytaikaisiin ”tuurauksiin”, mutta pitkäaikainen toimintaan sitoutuminen vaatii henkilökohtaista kutsumusta tehtävään. Keskiviikkokerhon ohjaaja on kertonut viihtyvänsä työssään siksi, että kokee sen erittäin palkitsevaksi. Eskolan Kyläyhdistys ry:n tarjoamat resurssit Eskolan Kyläpalvelu Oy:n kautta hankittuna (esimerkiksi kerhon tarjoilut ja muiden tarvikkeiden kuljetukset) ovat helpottaneet ohjaajan työtä.

Hankkeessa tutustuttiin ylivieskalaisen Tuokiotuvan toimintaan ja sieltä saatiin hyviä vinkkejä ikäihmisten harrastustoiminnan suunnitteluun. Tuokiotuvan toiminta on koko kaupungin laajuista, joten sikäli mittakaavaltaan Eskolaan liian suurta, mutta yksittäisistä aktiviteeteista pystyttiin ottamaan mallia. Hanke perehtyi myös internetin välityksellä ja Eskolan aiemmin hankkimaan materiaaliin pohjautuen Skotlannin ja Irlannin kohteisiin. Skotlannissa etenkin Obanissa sijaitseva vapaa-aikakeskus Atlantis ja sen toimintamalli innoittivat eri harrastusmuotoja yhdistävän toiminnan suunnitteluun – toki huomattavasti pienemmässä mittakaavassa. Valitettavasti koronatilanteesta johtuen konkreettiset vierailut Ylivieskaan tai muihin kohteisiin jäivät hankkeessa tekemättä.

Harrastekahvila Motti

Pohjautuen hankittuun tietoon Ikäpaja-hanke päättyi perustamaan Harrastekahvila Motin kylätalo Veturitallille. Veturitallin monipuolinen ja esteetön tila soveltui tarkoitukseen parhaiten, sillä sen katon alla on pieni keittiönurkkaus kahvinkeittoon, kutomatila ja puusepän versta, sekä tietysti tilava sali kahvitteluun ja yleiseen käsitöiden tekoon ja harrastamiseen. Kahvilan ideana oli yhdistää käden taidot rentoon yhdessäoloon ja rupatteluun. Motti-kahvila tehtiin avoimeksi kaikenikäisille. Motti-kahvilan avajaisia vietettiin syyskuussa 2021. Sen kävijämäärät vaihtelivat kolmen ja kolmentoista välillä (vetäjä ei mukaan laskettuna). Vaikka kyseessä oli avoin kahvila eikä normaali harrastustoiminta, muodostui kahvilaan oma vakituinen 4-6 hengen kävijäkuntansa, muiden kävijöiden vaihtuessa.

Motti-kahvilan yhteiseen käsityöprojektiin saatiin idea Tuokiotuvalta: istuinalustojen virkkaaminen seniorikerhon ja kylän päiväkodin käyttöön. Tähän tarkoitukseen lahjoitti paikallinen kehräämöyrittäjä Isokummun Kehräämö Oy lankoja, jotka olisivat muuten menneet hävikkiin. Kävijöistä noin puolet teki käsitöitä, puolet keskittyi kahvinjuontiin ja rupatteluun. Puusepän verstaalle ei löytynyt vielä hankkeen aikana käyttäjiä. Toisaalta vuodenaikakin saattoi vaikuttaa asiaan. Hankkeen loppuaikana kylätalolle tuotiin myös Eskolan pikkuradan pienoismalli, jota kahvilakävijät pystyivät halutessaan kunnostamaan. Eskolan Kyläpalvelu Oy teki päätöksen jatkaa kahvilaa ainakin kevätkauden 2022. Projektipäällikkö jatkaa työtä Eskolan Kyläpalvelu Oy:ssä ja voi työnsä puolesta pyörittää ainakin ensi alkuun kahvilaa, myös kahvilan vakiokävijät voivat tarvittaessa tuurata häntä. Kyläyhdistyksen tarkoituksena on siirtää Eskolan metsäratamuseon perusnäyttely kylätalolle, joten Motti-kahvila voi olla avoinna yhtä aikaa museon kanssa. Näin voidaan toimintoja yhdistämällä saada lisää kävijäkuntaa ja säästää henkilöstöresursseissa. Eskolassa on ollut hyviä kokemuksia tällaisesta ”monialaisesta” toiminnasta ja sitä suositellaan myös muille.

Liikunta

Liikunta on tärkeä asia eskolalaisille, myös ikäihmisille, ja yksi mieluisimmista keskiviikkokerhon ohjelma-numeroista onkin jumppa. Hanke teki yhteistyötä kylän yhdistysten edustajien kanssa uuden esteettömän liikunta-alueen suunnittelussa Eskolaan. Hankkeessa selvitettiin erilaisia ikäihmisille soveltuvia liikuntamuotoja ja -laitteita, jotka soveltuisivat kyseiselle alueelle. Eskolan edustajat ovat olleet jo alustavasti yhteistyössä Kannuksen kaupungin kanssa esteettömän valaistun kuntopolun/ladun luomiseksi kylän monipalvelukeskus Eskola-talon lähetyville, uuden liikunta-alueen yhteyteen. Ikäpaja-hanke sai myös liikuntaratkaisuihin vinkkejä Ylivieskan Tuokiotuvalta. Varsinainen hankesuunnitelma Eskolan esteettömästä liikunta-alueesta valmistellaan myöhemmin, mutta Ikäpaja-hankkeen selvitystyö on siinä avuksi.

Eskolan Kyläyhdistys ry oli ollut mukana maakunnallisessa digijumppahankkeessa, joka päättyi Ikäpaja-hankkeen alkamisen aikaan. Projektipäällikkö keskusteli kyseisessä hankkeessa kyläyhdistystä edustaneen henkilön kanssa, jolla ei ollut kovin positiivinen käsitys digijumppahankkeesta käytettyjen metodien sopivuudesta Eskolaan. Käytetty Jitsi Meet -yhteys oli toiminut huonosti, eikä ajatus vertaisohjaamisesta saanut ainakaan Eskolassa tuulta alle. Ihmisillä on suuri kynnys esiintyä itse etäyhteyksissä, varsinkin jumppaohjaajana. Vaikutti siltä, että paras tapa hyödyntää digitaalisia yhteyksiä jumpassa oli se, että esimerkiksi seniorikerhon vetäjä huolehtii yhteydet kuntoon ja jumppa lähetetään muualta. Eskolassa liikunta koetaan enemmän sosiaalisesti tapahtumaksi, ja sitä palvelee parhaiten ohjaajan ja kanssaliikkujien fyysinen läsnäolo. Seniorikerhon ollessa tauolla voidaan järjestää esimerkiksi kesäisiä jumppahetkiä Eskolan

kesäteatterilla. Tämä onnistuu myös, mikäli mahdollinen tautitilanne estää kokoontumiset sisätiloissa. Tällaista jumppahetkeä oli kokeiltu jo kesällä 2020, ja se sai hyvää palautetta.

Kyytiasioista tiedottaminen

Ikäpaja-hanke tiedotti aktiivisesti maakunnallisen Kyytiin 2-hankkeen harrastus/iltakyytireiteistä kylätiedotteessa, kylän www-sivuilla sekä sosiaalisessa mediassa. Iltakyyti mahdollistaa eskolalaisten kulkemisen edullisesti Kannuksen keskustan harrastuksiin. Tällainen palvelu on hyödyllinen autottomille ihmisille, jotka tähän saakka ovat olleet kalliiden taksikyytien tai vähäisen julkisen liikenteen varassa. Koska eskolalaiset eivät olleet vielä hankkeen aikana käyttäneet iltakyytejä, sopi Kyytiin 2-hankkeen vastaava Ikäpaja-hankkeen projektipäällikön kanssa, että tulevan kylätiedotteen mukana jaettaisiin erillinen lisäinfo asiasta.

Asuminen

Erilaiset eläkeläiskylät ovat varsin suosittuja esimerkiksi Yhdysvalloissa. Esimerkkejä löytyy myös Euroopasta. Muun muassa Irlannissa Kildaren maakunnassa sijaitseva McAuley Place, johon projektipäällikkö tutustui etäluennolla, tarjoaa asuntoja eri-ikäisille ja erikuntoisille eläkeläisille ja osallistaa heitä kyläyhteisöön erilaisin harrastuksin ja tapahtumin. Suomessakin on useita esimerkkejä erilaisista ikäihmisten yhteisöllisen asumisen muodoista, vaihtelevin tuloksin. Ikäpaja-hankkeen kyselyssä tiedusteltiin alustavasti, millaista kiinnostusta tämäntyyppiseen asumismuotoon kylässä olisi. Vastausten perusteella eskolalaiset haluavat asua omassa kodissaan mahdollisimman pitkään. Suurinta osaa kiinnosti yhteisöllinen asumismuoto vasta myöhemmässä vaiheessa, kun itsenäinen asuminen kävisi vaikeaksi. Tämä merkitsee kuitenkin usein sitä, että muuton koittaessa toimintakyky on jo varsin rajoittunut. Esimerkiksi Kuopion vanhustenkotiyhdistyksen kokemus on ollut se, että palveluasumismuotoon haetaan liian myöhään, eikä itsenäinen, mutta tuettu asuminen enää sovellukaan asujalle (Anna-Liisa Pekkarinen: Kääkehän peremmälle – Kuopion Vanhustenkotiyhdistys ry 50 vuotta). Yhteisöllisen asumisen pitäisi kenties lähteä asukkaista itsestään ja heidän halustaan asua yhdessä toinen toistaan tukien. Tämä toimii parhaiten, kun asukkailla on jokin yhteinen taustatekijä, kuten esimerkiksi Ornamon Senioritaloyhdistys ry:n Ars Longassa, muotoilijoiden, taiteilijoiden ja kirjailijoiden senioritalossa. Eskolan kaltaisen kylän yhteisöllisyys saattaisi riittää tällaiseksi yhdistäväksi tekijäksi. Hyvin suunniteltu ja markkinoitu asumisratkaisu voisi kiinnostaa myös heitä, jotka eivät tällä hetkellä osaa sellaista kaivata. Moni Eskolassa omistusasunnostaan luopuva muuttaa Kannuksen keskustaan osakkeeseen. Riittävät palvelut ja asumisen helppous voisivat saada nämä henkilöt jäämään myös Eskolaan.

Kyselyvastausten valossa (mikäli kotoa muutetaan vasta voinnin heikettyä) Eskolassa sijaitsevalta seniorien asumismuodolta vaadittaisiin hoivallista tukea ikääntyneille. Ikäpaja-hankkeen

projektipäällikkö piti hankkeen ajan yhteyttä paikalliseen yrittäjään, jonka tavoitteena on perustaa Eskolaan ikäihmisten perheasumisyksikkö. Yksikkö tulisi toimimaan Eskolan kylätalon lähellä sijaitsevassa historiallisessa hirsitalossa, joka oli kunnostettu tarkoitukseen sopivaksi. Loppuraporttia kirjoittaessa rakennukseen oli jo muuttanut ensimmäiset asukkaat ja sen sekä alueen kehittämiseksi on aloitettu joukkorahoituskampanja.

Kylätaloa ympäröivän, alun perin yhteisölliseksi tarkoitettun asuin ympäristön tilanne mietityttää Eskolassa. Projektipäällikkö tutustui asuin ympäristön historiaan ja alkuperäiseen ajatusmalliin. Kyseinen tapa toimia on ollut aikaansa edellä, ja huolimatta arvokkaasta toiminta-ajatuksesta ja kansainvälisestä kiinnostuksesta toiminta kaatui lopulta paitsi huonosti toteutettuun rahoitukseen, myös paikallislähtöisen hallinnon puutteeseen. Asunnot muuttuivat ”tavallisiksi” vuokra-asunnoiksi ja kylätalo lakkasi toimimasta asukkaiden kokoontumispaikkana. Eskolan Kyläyhdistys ry järjesti alueen kehittämisestä perheasumisyksikköä suunnittelevan yrittäjän kanssa yhteiskokouksen, johon myös hankkeen projektipäällikkö osallistui. Kokouksessa todettiin yhteinen tahto alueen kehittämiseksi ja keskusteltiin mahdollisista tulevista toimenpiteistä. Kylätalon asuin ympäristöstä on keskusteltu alustavasti sekä kaupunginjohtajan että teknisen johtajan kanssa heidän tutustuessaan kylään.

Eskolan Kyläpalvelu Oy pystyy palveluillaan helpottamaan ikäihmisten kotona asumista ateriakuljetusten, siivouspalveluiden sekä muiden ei-sairaanhoidollisten palveluiden avulla. Mikäli kylätalon asuin ympäristöä vielä elävöitetään, on mahdollista laajentaa joitakin palveluita myös kylätalolle, lähelle asukkaita. Toistaiseksi näiden palveluiden tarjoaminen ikäihmisten nykyisiin asuntoihin riittää, ja perheasumisyksikkö voi palvella heitä, jotka tarvitsevat jo enemmän hoivaa.

Tiedottaminen ja tapahtumat

Ikäpaja-hanke oli mukana järjestämässä Eskolan kylätoiminnan 40-vuotisjuhlaa lokakuussa 2021, ja juhlasta, hankkeesta sekä harrastekahvila Motin avajaisista kirjoitettiin Keskipohjanmaa -lehdessä. Myös Maaseudun Tulevaisuus kävi tekemässä juttua Eskolan Kyläpalvelu Oy:stä, mutta vaikka haastattelussa oli puhetta hankkeesta, sitä ei mainittu varsinaisessa jutussa. Hankkeesta laadittiin juttu myös Keskipohjalaiset Kylät ry:n laajasti jaettavaan tiedotuslehteen, joka ilmestyy toukokuussa 2022.

Kannuksen kaupungin virkamiehistö vaihtui monelta osin Ikäpaja-hankkeen aikana. Uusi kaupunginjohtaja, hyvinvointipäällikkö ja tekninen johtaja kävivät kaikki erikseen tutustumassa Eskolaan kyläyhdistyksen kutmana. Projektipäällikkö esitteli heille myös Ikäpaja-hanketta. Koronatilanteesta johtuen Kannuksen Eläkeliitto vietti hiljaiseloa suurimman osan Ikäpaja-

hankkeesta. Sama koski Soiten vanhus- ja vammaisneuvostoa. Jälkimmäisen uusi puheenjohtaja kävi kuitenkin tutustumassa Kyläluuta-tapahtumaan ja Eskolan ikäihmisille järjestettyyn toimintaan.

Kyläluuta-tapahtuma

Keskipohjalaiset Kylät ry ja Kosti ry starttasivat syksyllä 2021 Kyläluuta -kiertueen, jotta kyliin saataisiin tietoa muun muassa sosiaali- ja terveyspalveluista ja maakunnan yhdistystoiminnasta. Ikäpaja-hankkeen projektipäällikkö oli alusta asti mukana Kyläluuta-työryhmässä suunnittelemassa kiertuetta. Eskolaan räätälöitiin Ikäpaja-hankkeen innoittamana nimenomaan ikäihmisille suunnattu tapahtuma, jossa oli mukana maakunnan sosiaali- ja terveyspalveluiden kuntayhtymä Soite, Centria -ammattikorkeakoulu, Kosti ry / Yhteisöklubi Silta, Keskipohjalaiset Kylät ry., SPR sekä Eskolan Kyläpalvelu Oy:n Ikäpaja-hanke. Eskolan Kyläyhdistys ry tarjosi tilan tapahtumalle Kylätalo Veturitalilla. Tilaisuus järjestettiin yhtä aikaa keskiviikkokerhon kanssa ja Centrian opiskelijat järjestivät kerholaisille tietovisan ja jumppaa sekä infoa mm. mielenterveydestä. Tapahtumassa oli mahdollisuus tutustua digitaalisiin palveluihin kuten Videovisiittiin ja lääkerobottiin, SPR:n ystävätoimintaan, potilasyhdistykseen ja maakunnalliseen kylätoimintaan. Paikalla olivat myös vapaaehtoisnuoret Itävallasta ja Venäjältä. Tapahtumassa oli noin kolmekymmentä osallistujaa ja siitä jäi runsaasti materiaalia muun muassa esitteiden muodossa Eskolaan.

Kuvat: Sanna Kaattari / Keskipohjalaiset Kylät ry

Hankkeen päätteeksi

Koska koronarajoitusten purku tapahtui aivan hankkeen loppupuolella, ei hankkeessa ehditty suunnitella varsinaista päätösseminaaria. Eräänlainen päätöstilaisuus järjestettiin kuitenkin keskiviikkokerhossa 23.2.2022. Projektipäällikkö esitteli hankkeen tuloksia ja tiedusteli tulevia kehittämistarpeita. Kerholaisten kanssa nautittiin myös täytekakkukahvit. Lisäksi hanke kokosi päätösnäyttelyksi materiaalia Eskola-talolle. Hankkeen loppuraportti tulee Eskolan kylän www-sivuille Lossari-keskuksen alle muiden Eskolan hankeraporttien joukkoon.

Aikataulu ja resurssit

Hanke toteutettiin aikavälillä 1.3.2021 – 28.2.2022. Hanke sai 50 % rahoituksen, mikä merkitsi 62,5% työntekijän työaikataulusta hänen tehdessään kuusituntista työpäivää. Hanke pysyi suunnitellussa aikataulussa, vaikka toimenpiteet jäivät osittain ohuemmiksi kuin alkuperäisessä hankesuunnitelmassa. Tähän vaikutti myös rahoituksen puolittuminen. Hanketyötä tehtiin lähinnä Eskolan Kyläpalvelu Oy:n tiloissa Eskola-talolla, mutta myös Eskolan Kyläyhdistys ry tarjosi ilmaiseksi tilat tapahtumiin ja esimerkiksi Motti-kahvilaan.

Organisaatio ja yhteistyökumppanit

Hanketta hallinnoi Eskolan Kyläpalvelu Oy. Ohjausryhmää ei ollut. Hanke teki yhteistyötä Eskolan Kyläyhdistys ry:n, Eskolan Eskot ry:n, Keskipohjalaiset Kylät ry:n, Kosti ry:n, Soiten, SPR:n, Centria - ammattikorkeakoulun, Yhteisestä Ovesta ry:n sekä Rieska-Leaderin kanssa.

Kustannukset ja rahoitus

Alkuperäinen hankesuunnitelma laadittiin kokoaikaiselle työntekijälle, mutta rahoitusta oli saatavilla puolelle tästä. Yksityinen rahoitus tuli kokonaisuudessaan hanketta hallinnoineelta Eskolan Kyläpalvelu Oy:ltä. Hankkeen kulut koostuivat projektipäällikön palkasta ja kirjanpitokuluista.

Kustannussuunnitelma		Toteuma
Palkat hankkeessa	17 803,48 €	
Sivukulut ja lomarahat	4 245,58 €	
Yhteensä	22 049,06 €	22 799,78 €
Ostopalvelut		
Kirjanpitokulut	1 032,00 €	277,50 €
Muut ostopalvelut (asiantunt.palvelut)	500,00 €	
Ostopalvelut yhteensä	1 532,00 €	277,50 €
Flat rate 24%	5 291,77 €	5471,95 €
Yhteensä	28 872,83 €	28549,23 €
Rahoitus		
Julkinen tuki EU+valtio+kunta 80%	23 098,26 €	22839,38 €
Yksityinen Eskolan Kyläpalvelu Oy 20%	5 774,57 €	5709,85 €
Yhteensä	28 872,83 €	28549,23 €

Hankkeen etenemisen tarkkailu

Hankkeen etenemistä tarkkaili Eskolan Kyläpalvelu Oy:n hallitus, jolle projektipäällikkö antoi hankekatsauksia hallituksen kokouksissa.

Tulokset ja vaikutukset

Ikäpaja-hankkeen näkyvin tulos oli Motti-kahvila. Vaikka kävijämäärät ovat vielä kohtuullisen vähäisiä, positiivinen suhtautuminen kahvilan päivytyksiin sosiaalisessa mediassa antaa osviittaa siitä, että yhä useampi eskolalainen uskaltautuu uuden vapaa-ajanviettotavan pariin. Jo se, että kahvilalla on muutamia vakituisia asiakkaita, riittää Eskolan kokoisessa kylässä syyksi jatkaa sen olemassaoloa. Myös osa kävijöistä on itse halukkaita työskentelemään Motti-kahvilan säilyttämiseksi. Voidaan pitää osittain kahvilan ansiona, että kyläyhdistyksen metsäratamuseo saa uuden kodin kylätalo Veturitallilta, sillä kahvila mahdollistaa jatkossa metsäratamuseon säännölliset aukiolot. Näyttelyn avajaisia vietetään keväällä 2022. Kahvila yhdistää eri sukupolvia, sillä sen kävijäkunta koostuu hyvin eri-ikäisistä ihmisistä, kävijöitä on ollut alle kouluikäisestä yli 90-vuotiaaseen.

Ikäpaja-hanke on ollut mukana valmistelemassa ja suunnittelemassa useita eri kehityspolkuja Eskolassa. Uuden liikunta-alueen suunnittelu on edennyt, kylätalon asuinympäristön kehittämiseksi on otettu ensimmäiset askeleet yhteistyökumppanien kanssa ja yhteistyötä on tehty myös maakunnallisten toimijoiden kanssa muun muassa sote-alaa ja kyytipalveluita koskien. Eskolaa on tehty näkyväksi: nyt nämä tahot tietävät, että kylässä on tahtoa kehittää ikäihmisten toimintaa ja he tietävät, mihin olla yhteydessä.

Ikäpaja-hanke oli merkittävässä roolissa Eskolan uuden kyläsuunnitelman laatimisessa. Kylän iäkkäitä ihmisiä on osallistettu päätöksentekoon: heitä on kuunneltu ja heidän mielipiteensä on ollut tärkeä tulevien kehityskulkujen suunnittelussa.

Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Erityisen tärkeää on nyt jatkaa sitä hyvää kehitystä, mitä on aloitettu: Eskola-talon liikunta-alue tarvitsee hankesuunnitelman, toteuttajan ja rahoituksen. Eri toimintojen avautuessa koronapandemian jäljiltä on tärkeää aloittaa yhteistyö myös kaupungin ja maakunnan vanhustoimijoiden kanssa. Keskiviikkokerhossa tehdään jo tällaista yhteistyötä, mutta toimintaa voisi avata enemmän myös kerhon ulkopuolelle, esimerkiksi teemallisten tapahtumien myötä.

Kylätalon asumisympäristöä ei kannata unohtaa: sen alkuperäiselle ajatukselle on yhä enemmän tilausta. Yhteistyötä alueen kehittämiseksi kannattaa jatkaa ja takoa, kun rauta on kuumaa. Kesken oleva vanha Hanhinevan puukoulu kannattaa kunnostaa mahdollisimman pian: Ikäihmiset kaipaavat esimerkiksi lainakirjastoa, joka on tällä hetkellä hieman vaivalloisesti saavutettavissa päiväkodin tiloissa.

Parhaiten Eskolan ikäihmisiä ja muitakin eskolalaisia palvelee se, että kylän yhdistykset, yritykset ja yksityiset toimijat toteuttavat laadittua kyläsuunnitelmaa niin hyvin kuin mahdollista. Siitä löytyvät ainekset hyvinvointiin kaikenikäisille kylän asukkaille.

Yhteenveto

Ikäpaja-hanke oli ensimmäinen Eskolassa toteutettu hanke, joka keskittyi nimenomaan ikäihmisiin. Koronapandemia vaikutti hankkeen toteutukseen, mutta myös onnistumisia tapahtui. Tärkeintä antia on varmasti se, että kylän ikäihmiset tulivat kuulluiksi. Hankkeen jälkeen iäkkäimmille kyläläisille on tarjolla kylässä jo varsin paljon ohjelmaa, mutta asumisen ratkaisuissa on vielä kehitettävää. Eri sukupolvien yhdistäminen on yksi yhteisöllisyyden ilmentymä, ja sitä toteutettiin jo harrastekahvila Motissa. Ikäpaja-hankkeessa oltiin mukana aloittamassa montaa eri kehityspolkua, joita Eskolassa voidaan jatkaa uutta kyläsuunnitelmaa noudattaen.

Allekirjoittajat ja päiväys

Eskolassa 13.4.2022

Miia Tiilikainen, projektipäällikkö

Sanna Hautamäki, hallituksen puheenjohtaja